

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

M. Fab. Quintiliani Declamationes Undeviginti. M. Fabii Avi Et Calpurnii
Flacci Declamationes. Auctoris Incerti Dialogus De causis corruptae
Eloquentiae - Cvm Variorum Notis

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

V. Aeger redemptus. Pro patre contra filium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12889

parentes : hunc quo nos retinere voluiffes, in fuprema mea transfer affectum : tuis manibus compone corpus, extrue rogos, funeri iufta perfolve. Deinde cum jam noviffimis ofculis, fupremoque difcedens fatiatus fueris amplexu, tunc te fas eft fublatis ad cœlum manibus proclamare, Mathematicæ, mentitus es. Reddidimus cauffas, peregrinus preces. reliqua vos manus, vos adjuvate cives, non ut liceat mihi mori. licet iftud etiam ut negetis. Vir fortis commendo vobis exitum meum, fi non continuo letale vulnus impreffero : fi non cum fanguine totam animam properans ictus egefferit, adjuvate dexteram, deprimate telum, & ante omnia detinete patrem. Nefcio quam longe manum fparfurus fit fugientis animæ dolor, quo cadat extractus mucro visceribus, in quem fe collabentis corporis ruina præcipitet. Vultis fcire quantum debeam timere victurus? Metuo ne patrem, dum morior, occidam.

DECLAMATIO V.

ÆGER REDEMPTUS.

ARGUMENTUM.

Liberi parentes in egeftate aut alant, aut vinciantur. Quidam duos filios habebat, frugi, & luxuriosum. Peregre profecti funt, capti à piratis. luxuriosus languere cœpit. Ambo de redemptione fcripferunt. Pater univerfis bonis in unum redactis profectus eft. Dixerunt illi prædones, non attuliffe illum nifi unius pretium, & eligeret utrum vellet. Ægrum redemit. Qui dum revertitur, mortuus eft. Alter ruptis vinculis fugit. Alimenta pofcit pater, contradicit filius.

PRO PATRE CONTRA FILIUM.

QUAMVIS, iudices, in tanta malorum continuatio-
ne jam poteram nihil ex accidentium meorum novitate mirari, nullumque mihi reliquerint impatientiæ genus adverfa, quæ de folatiis remediisque creverunt : confiteor tamen hoc folum me profpicere nullo metu, nulla trifcium recordatione potuiſſe, ut poſt piratas, orbitatem, famem, hinc quoque calamitatibus noſtris pondus accederet, quod

reversus est filius meus. Vivebam miser, ut hunc viderem: solaque superstitis exspectatione suspensus, avidissimam moriendi cupiditatem contentiosa mendicitate fallebam. Pudet persuasionis redisse se juvenis affirmat ut vindicaretur morte fratris, ut patris orbitate gauderet: nec intelligit majorem se factis meis auctoritatem hac indignatione conferre. Nunc magis sentio, quantum facinus fuerit ægrum non redimere. Queritur se relictum, qui potuit evadere. Utcunque igitur, iudices, poteram redemptionis illius reddere de præsentis juvenis impietate rationem, & mihi crudelitas ista præstabat, ut filium viderer elegisse meliorem. Non utor tamen occasionis hujus invidia, nec quicquid miseræ pietatis impatientia feci, querela malo defendere. Ego vero tunc non mores liberorum, mentesque tractavi, nec mihi in illa tristissima conditione succurrit de comparatione consilium. Sola, quid facerem, necessitas, sola juvenum meorum adversa suaserunt. Ex duobus liberis neutrum magis amat, qui redimit ægrum. Illud plane, iudices, ultra omnem malorum meorum fateor esse tristitiam, quod hac asperitate juvenis, hoc inopiæ squalorisque despectu famam optimi fratris incessit. Hominem qui piraticum carcerem, qui prædonum vincula discusserat, decuerat ne voluisset aliter reverti. Ex quo se nobis tanto virium labore restituit, poterat ejus quoque admirationem mereri, qui pretio paulo ante cessisset. Dii immortales, quam laudem, quem gloriæ favorem impleverat! si pasceret patrem, redemerat fratrem. Relaturus vobis, iudices, ordine malorum meorum eventum, quem nemo tam crudelis, nemo tam sævus audiet, ut me non pascat, hunc ante omnia, qui se queritur in fratris comparatione damnatum, secreti doloris indignatione convenio. Quid agis impotens superbe? Tu nescis utrum fuerim redempturus ex duobus sanis, ex duobus ægris. Habui enim, iudices, filios diversissima mentium corporumque qualitate compositos: & sicut mox probavit sæva captivitas, in totam
dissimi-

dissimilitudinem, vitæ quoque genere diductos. Hic nam-
 que robustus ac patiens, non moliri prosperis facile, non
 accidentibus frangi: & quem de voluptatum gaudiorum-
 que contemptu scires parem quandoque fortunis, traxerat
 ex firmitate mentis magnam protinus & in membra con-
 stantiam. Ille vero pariter in lætitiâ metusque resolutus,
 alienus à curis, sollicitudinibus impar, delicatus, impatiens,
 & jam similis ægro. Sed apud patris affectus hæc ipsa libe-
 ros dissimilitudo jungebat, & erat quædam inæqualitate
 charitatis æqualitas quod hunc serio laudatumque semper,
 illum jam quadam miseratione diligerem. Quid profuit
 individua pietas? Erat etiam me nolente manifestum u-
 trius magis colloquiis, magis lætarer aspectu. Velit, no-
 lit, judices, ipsa quoque querela juvenis quid de patris fa-
 teatur animo, probat. Irasci quod non sit fratri prælatus
 ægro, impatientia est hominis qui magis ametur. Accipite,
 judices, majorem pietatis æquæ probationem: filium
 nec peregre dimissurus elegi, junxi fratrem, aptavi comi-
 tem. & utroque patris latere nudato, visus sum mihi magis
 habiturus utrumque mecum, si pariter essent. Hanc apud
 me juvenum æqualitatem, etiam in calamitatibus fortuna
 servavit. Uterque captus est, ambo de redemptione scrip-
 serunt. Dissimules licet, iterum tamen & inter adversa
 persuasionem charioris invenio. In captivitate communi
 puto minus speravit ille de patre qui languere cepit. Tu
 mihi nunc impotentissime juvenis, tu quæso responde.
 Quid aliud facere debuerit pater duos redempturus? Cun-
 ctas facultates in pretia collegi: rus, servulos, penates, &
 omnia utiliora properanti festinatione perdentis addixi, &
 ultra quam non potest excogitare summus affectus, nihil
 senectuti meæ, nihil dubiis casibus (prò inconsulta pietas!)
 nihil neque illi reservavi, quem redemisssem. Quantum, ju-
 dices, ad piratas tulerim, scire potestis ex hac fame. Fuerit
 pre-

I Tu mihi num impotentissime.] Ma- | facultates in pretia collegi, malim coëgi.
 lim, impudentissime, &c. Tunc cunctas | Meurs. Exerc. Critic. part. 11. cap. 26.

precium licet exiguum, parvumque, dum totum: fingite quamlibet divitem, quamlibet pauperem patrem, nemo unquam plus pro liberis dedit, quam qui sibi nihil reliquit. Utrumne igitur, iudices, nemo mortalium habet precium plurimum liberorum? An piraticæ feritatis ingenium est, in captivorum taxatione solos æstimare redimentes? Dii immortales, quam arrogans me pirata, quam superbus excepit? Parum, inquit, attulisti senex, languet alter. Quid ego à diis hominibusque merui, quod mihi non redditurus utrumque, non ipse potius elegit? Sævus, & humani doloris artifex, negavit à me duos posse redimi. Deinde ut hoc tristius, ut difficilius esset, redditurum se dixit utrum maluissem. Vides juvenis, quantum pietati meæ testimonium reddiderit ipsa crudelitas. Conditio non ponitur nisi duos redempturo. Expectatis, certum habeo, iudices, ut in tristissimæ necessitatis positus abrupto, ad ægrum continuo properaverim. Quis non putet audita conditione, vincula me statim detraxisse languenti? Oderitis licet confessionem meam, deliberavi. Tenuit inter illos inexplicabiles doloris æstus, perquam longum pietas misera consilium: & quod nunquam satis manibus Filii, nunquam satis excusabo conscientiaë meæ, non statim mihi ille deficiens unicus fuit. Dissimules licet orbitas, ego mihi plurimum videor adjecisse languori cunctationis mora, & sensit infelix quid in electionis hujus necessitate fuerim neutro languente facturus. Tandem, quod solum habebat ambitus genus, desperatione prævaluit. Accepi fateor illum qui solutus quoque non sequebatur, quem non gaudium redemptionis, non lætitia prælati, non hortantis erexit patris amplexus. Si esset in rebus humanis ulla clementia, merueram etiam de piratis ut mihi duo redderentur. Utinam, iudices, juvenis illius vita præstaret, ut videretur non periculi miseratione, sed charitate prælatus. Me infelicem, quod bonam habeo causam. Explicuit justitiam comparationis, qui decessit etiam redemptus, & in perituro

turo Filio nihil aliud electum est. In quo fui miser famæ periculo? Filius meus languore defunctus est. Tamen Pater occiderat ægrum si reliquisset. Videram continuo, iudices, in carcere illo quantum promitteret constantia hominis, quem non captivitas, non expectatio Patris, non fratris fregisset infirmitas. Nec immerito de fortissimo juvene cuncta speravi, si fuisset ad omnes conatus explicato languente liberior. Tandem miseros fortuna respexit, & puto contra prædonum commenta feritatem, ipsa consensit, ut nobis quem negaverant, non abstulissent. Non quidem mihi, iudices, arrego temporis illius providentiam, nihil me fateor fecisse consilio: potest tamen utriusque juvenis exitus necessitatibus meis assignare rationem. Perit quem redemi, reversus est quem reliqui. Invenisse te putas juvenis, Patrem cibos & alimenta poscentem? Quærebam precium tuum, testor clementiam mitissimæ civitatis: hæc preces, hic rogantis ambitus fuit. Misere date stipes, indulgete, conferte, repetendus est ille qui redimi maluit fratrem. Sed & hac te decebat reversum proclamare voce, Erige vultus pater, attolle tristissimam faciem: vindicati de sævissimis prædonibus sumus, duos redemisti, alimenta posco, poteram non adjicere, filium pater, sed mendicus hominem, sed juvenem senex. Quis enim magis ex ipsis rerum naturæ sacris venerandisque primordiis descendit affectus? Quid etiam inter liberos ac parentes tam commune, tam publicum, quam ut alicujus famem proximus quisque depellat? Voluit nos ille mortalitatis artifex deus in commune succurrere, & per mutuas auxiliorum vices in altero quemque quod pro se timeret asserere. Non dum hæc charitas est, nec personis impensa reverentia, sed similibus accidentium providi metus, & communium fortuitorum religiosus horror. In aliena fame sui quisque miseretur. Sic cibos obsidiopartitur, sic inopiam pariter navigantium frequenter unius alimenta paverunt. Hinc & ille venit affectus, quod ignotis cadaveribus hu-

mum

mum congerimus, & insepultum quodlibet corpus nulla festinatio tam rapida transcurrit, ut non quantulocunque veneretur aggestu. Parentibus vero liberi non præstatis alimenta, sed redditis: quanto, dii deæque breviora, quanto minora pro tot infantia, tot pueritia sumptibus tam variis vel abstinentissimæ juventutis impendiis? Si mehercule hoc quoque officii genus natura permetteret, bene pro deficientibus aliquid & vita vestra deperderet, iterumque ex illa quam traxistis anima portio brevis in suum rediret auctorem. Vultis scire quantus nomini nostro debeatur affectus? quanta veneratio? non est beneficium quod pascitis: sed est facinus quod negatis. Liberi parentes alant. Pudet sacrorum nominum, pudet religionis humanæ. Hæc ergo lex erit? Quid imprecer homini, qui primus fecit ut pietate juvaremur? Liberi parentes alant. O crudele factum! O nunquam tristior fames! ita pascit ille qui cogitur? Non meruisti, inquit accipere. Discede pietas, quiesce paulisper: infirmitas remuneranda sit. Primum lex severissima est, ut fortius alimenta poscantur. Perdiderunt pulchritudinem sanctitatemque naturæ, qui putant illis parentibus jura succurrere, quibus apud liberos salva est de mutua charitate reverentia. collisis prospexere pignoribus, & inter tam venerabiles affectus hoc quoque dignum providentia fuit, ut aliquid & odia præstarent. Queris, irasceris, & ideo juberis. expectandum est videlicet ut liberorum parentumque concordiam præferant totius merita vitæ, & ut pietas, natura, sanguis accipiant quotidie tanquam amicitia nexum: & nisi nos promeruerimus obsequiis, adulatione, patientia, natales ortus & pignora prima perierunt? Si vultis, judices, ut huic nomini salva sit in omni personarum diversitate veneratio: bonum Patrem Filius alat, lex malum. Non faciam hanc contumeliam rerum naturæ, non faciam legi, ut excusum vel

I *Ut pietate juvaremur.*] Scribendum | tura sine lege innatam & instam habe-
 est: *ut pietas juberetur.* vel, *ut pietatem* | re debet, lege sancire cogemur. *Gros-*
juberemus. hoc est, pietatem, quam na- | *novius,*

peffimum patrem, ut sacro nomini tentem gratiam petere de venia. Sim licet crudelis ac sævus, Filium tamen diutius amavi. Claufurim paternos penates, de testamento, de spe fucceffionis expulerim, oneraverim vinculis manus, fœdaverim membra verberibus: p̄folve gratia non potest nec malo patri. Arrogans, impotens sum, nolo quotidie mereri quicquid mihi deberi cœpit primo die. Facilis, mitis, indulgens, vocabula sunt ifta minoris affectus: propter hæc aleretur amicus, pasceret extraneus. Veftrum quin immo crimen est, quod interdum aliud fumus: & (unde manifestum est diverfitatem noftram venire de moribus liberorum) non invenias afperum patrem, nifi jam peccantis ætatis. Quid ais? rigidus, immitis sum: ideo pafce, tantum pafce, non ultra malo pro reverentia nominis noftri. Quicquid præftatis inviti, & cum alitur pater quem queres indignum, accipere mihi videntur omnes parentes. Si vis, affectum debes: fin minus, neceffitate fervitutem, patientiam Non tanquam pater alitur, qui tanquam bonus amatur. Sepone juvenis, differ querelas, tunc irafceris, tunc objicies mihi, cum prosperitatum, cum fecundorum officia depofcam. Non talis ad tua genua provolvor, ut extimendus fim. Nulli malus est pater, cum efle cœpit infelix. Aspicias collapsum, & ex omni calamitatum genere miserum, & ultra quod accidentium menfura non exit in orbitate mendicum. Riget squallidi capitis concreta canities, vigor priftini vultus vacuis luminibus intabuit, & per obftantium crinium illuviem tenuis arentium jactus oculorum. Hæret aftricta nudatis offibus cutis, & in fame fua homine confumpto, jam membra fine corpore. Iterum bonus sum: in priftinam religionem de calamitatum horrore reftituor. Adeone non habent hæc ipfa fupplicia pœnas, quod pofco, quod rogo, quod mendicus sum filii mei? Et quam multa dii, deæque non poffunt pro nobis impetrare leges? Quanto plura sunt quæ negantur cum præftant inviti? Non exigo ut tuis manibus

nibus porrigas cibos, ut consoleris, ut foveas: projice quod rapiam, abjice quod colligam. Genus ultionis est pascere, nec misereri. Si tamen, iudices, fas est impietatis hujus ulla accipere causas, & filium qui non alit, putatis reddere posse rationem, æstimate per fidem quod sit facinus illud, cujus ultionem debeat exigere aliquis de fame patris. Captum me, inquit, non redemisti. Quis non putet queri de filio patrem? Quemquamne dicentem feras, nihil tibi debeo qui mihi vitæ lucisque beneficium semel præstitisti, quia hunc spiritum, hoc corpus non ex indulgentia tua rursus accepi? Iniquissima magnorum conditio meritorum est, si quicquid non fuerit adjectum, de prioribus perit, & pessimo exemplo gratiam præteritis auferunt reliqua cessantia. Non redemi. non tamen ideo minus est quod in hunc te divinorum humanorumque conspectum de nostra protulimus anima. Maria terrasque, & infatigabiles siderum cursus, & cuncta sacro fulgore lucentia nos ut fruereris ostendimus. Has quas subtrahis manus, hæc verba quæ negant de meo spiritu, de meis visceribus hausisti. Gaude potius, exulta quod tibi patris asperitas præstat boni Filii jactationem. Solus habet quod imputet patri, qui queritur, & pascit. Quam multa, iudices, huic querelæ respondere poteram, propter quæ filium salva pietate non redemissem? Quis non acciperet excusationem, si dicerem, Impediit quamvis properantem senectus, inopia, languor? Pretium non tam festinanter inveni. Explicare non potui navigationem juvenibus quoque fortibusque difficilem. Solus ac senex non illa qua speraveram prosperitate direxi. Per quos metus, per quæ peregrinationis incerta properavi? Remove juvenis indignationem, nihil plus pro Filio factum est quem recepi. Non fortunam tibi debeo, sed affectum: non exitum, sed voluntatem. Pro duobus precia contraxi, pro duobus maria conscendi, pro duobus genua tenui. Rogo uter magis amaretur, si mihi piratæ duos reddidissent? Age tu nunc juvenis ad faciendam inopiæ Patris invi-

invidiam (si videtur) exclama, Famem obtendis, ad quam luxuria, prodigarumque voluptatum continuatione venisti: exhausti senex census in precia meretricum, quam & huic jubetur necessitati pietas vestra succurrere, & lex quæ inopem, quæ patrem nominare contenta est, filium non remittit ad causas. Quid vero si in educationem, in discursus, in precia vacuatus sum? Excedit omnem scelerum comparationem, patrem mendicum facere, nec pascere. Tentat iudices hoc, quod non est redemptus, ampliari alia juvenis invidia. Fratrem, inquit, mihi prætulisti. Fateamur paulisper hoc crimen, agnoscamus hoc nefas. Impudentissime generis humani, tu non feres ut frater tuus vel magis ametur? Vides enim, prælatus est tibi nescio quis affectus, possident charitatis tuæ locum pignora de minoribus sumpta nominibus. Illum nempe, cujus æque spiritus de visceribus his trahebat ortum: qui patrem vel solus implet. Pessimus est mortalium, qui amari fratrem suum sine sui charitate putat. Tu custodies utrum frequentius osculer, utrum stringam magis arctiore complexu? Non est hoc impatientia, nec circa patris affectus sacra de pietatis contentione rixa. Eum tantum fratrem putas amari magis, quem non ames? Falleris juvenis, longeque te ab intellectu rerum naturæ seposuit prava persuasio, qui putas ex paternis affectibus filio perire, quicquid in altero de necessitate præponderat. Par est in omnes liberos, eademque pietas, sed habet in aliquo plerunque proprias indulgentiæ causas, & salva charitatis æqualitate, est quiddam per quod tacito mentis instinctu singulos rursus tanquam unicos amemus. Hunc primus nascendi locus, illum gratiorem præfecit infantia. alium lætior vultus, & blandior osculis amplexibusque facies, quosdam magis severitas probitasque commendat, in quibusdam diliguntur impatientius calamitates. Et damna corporum, debilitatesque membrorum notabilius miseratione complectimur. Salva est tamen universitas, cum quicquid in alio cessare creditur, in altero restituit

E

stituit

stituit alter affectus. Securus sis, non intercidunt ista, non pereunt, sed invicem vincunt, prævalent, cedunt. Filio non potest præferri nisi filius. Blandiar, iudices, paulisper calamitatibus meis, & sic agam tanquam apud piratas invenerim utrunque sanum. Attuli sine dubio precium duorum, sed utrunque prædo non reddit. offert electionem, suadete quid faciam. Quid dicitis? ista pietas est, abire, discedere, irasci scilicet, queri, & invidiam facere piratis? vos interrogo liberi, vos parentes, Non ergo facinus est, ideo neutrum redimere, quia utrunque non possis? Egregia pietas, æquare liberos, justitia desperationis, & ex hoc quod succurrere non contingit duobus, orbitatem facere totam. Tu vero senectus accipe quicquid datur, accipe quicquid offertur, dum hoc saltem feritati libet, antequam in patientiam tam sæva decrescat immanitas. Interim multa possunt afferre casus: sperare licet, repetere, sperare pater, fortassis evadat. Quæcunque explicari coactione non possunt, per partes vicesque servantur: & facilius est divisa subtrahere, quorum magnitudo laborat in solido. Quantum intelligo, iudices, filius, cui profuturum non erat ut eligerem, hoc solum ferre non potest, quod redemptus est frater. Quis hanc, iudices, impudentiam ferat? Objicit mihi quod ullum de liberis meis potuerim facere discrimen. Deinde queritur non se potius electum, & cum fratri præter ejusdem nominis par ac simile consortium reverentia quoque languoris accesserit, indignatur apud affectus patris non eam prævaluisse partem in qua tantum filius erat. Non invenio, iudices, quemadmodum effugere potuerim criminis hujus invidiam, si hunc potius recepissem. Patri, cui, utrunque pirata reddere volebat, redimendus fuit aut æger aut neuter. Quid, quod inquit, etiam luxuriosum prætulisti? Parce, juvenis, maledictis, parce convitiis. Reliquistis hæc nomina, domi erunt ista vitia, domi erunt istæ virtutes, sed cum fueritis reversi. Interim nihil aliud estis quam fratres, quam liberi mei,

mei, duo captivi, ambo miseri, & diversitas vestra de calamitatum societate consumpta est. Vides quam nefas sit alterum ex vobis mihi esse vilio-rem? Piratarum non interest uter eligatur. Dignum hunc dereliquisti, luxuriosum redemisti. Comparatione vestra, juvenis, circa patrimonium honoresve contenderes, & ego proclamabo, viciffes. Sed ventum est illuc ubi non probitas, non mores æstimantur, & de corporibus sola taxatio est. Unde tristes toleraret casus, ferret sordes vinculorum, piraticam famem juvenis, quem torquere solebat nostra frugalitas? unde in illa solitudine carceris duret animus convictibus semper comitibusque lætatus? Expecta tu, quem decet honesta patientia, laudabilis labor, qui tibi difficultatum reddis ipse rationem. Tu differris, luxuriosus redimitur. Quid vis? Prætuli illum de quo soli tibi querebar: quem cum vellem castigare, reprehendere, te solebam laudare, mirari. Exaggera quantum voles vitia fratris: luxuriosum, perditum voca, dum scias te sic magis probare non animum fuisse patris, sed de calamitate rationem. Ille eligit, qui recipit ante meliorem. Sed parce quæso juvenis, adversorum interpretationi. Non est electio, alterum recipere, cum precium attuleris duorum: discrimen illud non ego, sed pirata commentus est. Quicquid inter vos in alterutro fecero, affectus est, quo duos amo. Et homo apud quem filius sola prævaluit gratia calamitatis, non fratrem tibi prætulit, sed quod in te fratri prætuliffem. Consilium hoc putas fuisse patris? Fortunæ est, qua capti pariter estis, qua decubuit alter, qua non convaluit redemptus. Cum propter duos venerim, quod in altero mihi pirata concessit, idem est ac si mihi neutrum reddidisset. Sed quousque facti mei dissimulabo rationem? Æger electus est, respondete nunc, si videtur. Luxuriosus perditus fuit. Parcamus quæso memoriæ, revereamur suprema cineris, poeniteret me fortasse si viveret. Iterum ac sæpius (quod necesse est) ipsa criminis mei voce defendar, Ægrum redemi. Non habent pro-

fecto, non habent discrimen liberi, nisi de calamitate: & inter homines quos natura pietatis æquavit, differentiam nisi de dolore non explices. Non cum usu nunc vestro, non cum moribus loquor. Ille anhelat, illius sunt laffa suspiria, ad illum serius veni. Excogitasti rursus fortuna quod supercresceret charitati, quod posset sacris nominibus accedere. Hic solus major affectus est quam filios amare, filii misereri. Me quidem, iudices, si quis interroget, conditio illa non fuit vera, non simplex, habuitque piraticæ feritatis ingenium. Ægrum mihi non licuit relinquere, licuit eligere. An fas fuisse credis, ut juxta moriturum tu redderis? & homines ejus immanitatis, ut possent liberos cum patre partiri, paterentur eum sibi relinqui, quem periturum ex hoc probabant, quod illum pater non eligebat? Tentata est misera pietas, & placuit hoc quoque addi calamitatibus nostris, ut onerarer pudore conditionis partes non habentis. Cum in comparatione sani æger offertur, ideo ponitur, ut eligatur. Superest, nisi fallor, iudices, ut cum sibi prælatum fratrem queratur: æstimetis utri tunc magis debuerit pietas nostra succurrere. Est quidem, iudices, humanæ infirmitatis ista natura, ut ex omnibus accidentibus gravissimum putet quisque quod patitur: & cum aliena cogitationibus, nostra dolore tractentur, necesse est apud impatientiam suam vel minora prævaleant. Languor est tamen, languor cui merito cesserint cunctæ calamitates, in cujus comparatione consolari se potest genus omne miserorum. Stringat licet manus sæva captivitas, profunda carceris nocte membra claudantur, datur tamen colludere catenis, artus extrahere nexibus: & habet aliquid æquanimitatis, cum poena sua posse rixari. Sæviunt regna tormentis, bella vulneribus, sed levius afficit quicquid viribus feras: & cum in plenum adhuc sanguinem adversa ceciderunt, repugnantis roboris colluctatione vincuntur. Quos cruciatus compares, quem dolorem, cum penitus visceribus immissa tabes cotidie aliquid ex homine præmittit in mortem?

mortem? cum cibos, haustus, & omnia blandimenta vitæ
 fames fastidit, & poscit? desiderare assidentium officia, de-
 hinc ferre non posse? gravari quos appetieris attractus? per
 totum cubile corpus velut super ardentem exagitare flam-
 mas? Lux fatigatis luminibus gravis, vox sola de gemitu.
 Cum ex duobus captivis languet alter, una est inæqualitas
 patris eligere sanum. Retuli, iudices, usque adhuc in pe-
 natibus suis juxta parentes propinquosque languentem. O
 carcer, ô morbi, quem vos non facitis ægrum? Et non ille
 carcer, quem severitas legum quem potestatum justitia
 commenta est. Non possunt humani metus humanarum
 cogitationum ingenia satis abundeque concipere quæ vidi.
 Jacet sub immensæ rupis abrupto tristis, & ultra naturalem
 profundæ caliginis noctemmersus piraticis artibus specus,
 quem tota circumfusi vastitas maris, & undique minan-
 tibus scopulis illisa tempestas terrore ruituræ molis ever-
 berat. Horrent cuncta crucibus, squallent circumjecta nau-
 fragiis, nullus nisi in supplicia mortesque prospectus & ad
 infelicium captivorum metum præmissus de simili exitu
 dolor. Spiritus solus intus vivit, quem vincitorum trahunt
 redduntque gemitus, quem tot contulere languentes. Hoc
 erat ubi jacebat æger, illud tot annorum ex quo cœpit pi-
 rata grassari, idem cubile. Corpus quod gravaretur assiden-
 tium sedulas manus, jacet inter vincula, quibus instringat
 adhuc recentem pirata captivum: & quamvis tenuata de
 nexibus membra labantur, rursus in modum stringentium
 tenent, quæ nullo suspensa nixu velut victo homine sede-
 runt. Qualis erat ille sub ferro, cujus exangues manus vix
 levia velamenta transferrent? Quis inter complorationes
 gemitusque somnus, quem vix silentia sollicita præstarent?
 Ad quæ colloquia tristitia respiraret? Undique pares simi-
 lesque miseri, & veteribus captivis adjectus cotidie novus
 aliquis impatiens. Compara, si videtur, huic ægro captivi-
 tatem tantum tuam. Tu quereris quod cibos pirata non
 præstet, ille remittit oblatos. Te nuda humus, nudum cu-

bile frangit : ille ad singulos ardentis corporis motus in sua vincula versatur : & quocunque membra lassata dolore transtulerit , in supplicium redit renovata patientia. Bre- viter sævissimi languoris definienda mensura est. Non potest ex illo sanari, nec quem redemerit pater. Instat nunc, si videtur, ac subinde, juvenis, interroga, cur ægrum potius elegerim. Reddi à me posse rationem cur hoc fecerim, putas? Ego vero non possem nec si te redemissem. Quid enim si respondere jubeas orbitatem, cur in exequias totos egerat census? Quid sibi velit ille funebrium longus ordo pomp- arum? Cur super flagrantis jaceant rogos? Cur ardenti non divellantur amplexu? Et ego dico, proclamo, fateor, erro- ris aut dementiæ furor est cum feceris. Hoc est ergo, in- quit, quod de te præcipue queror, moriturum mihi prætu- listi. Quæso juvenis, ne nobis putes tantum inesse feritatis, ut illum potuerimus existimare moriturum. Vis non spe- rem victurum filium, quem tunc primum aspicio, comple- ctor ægrum, quem pirata non recusat sibi relinqui? Si per- suasionem patris interrogas, quicquid est quod miser tor- quetur, afficitur: non languorem credo, sed impatientiam, desiderium, dolorem. Hominis qui apud piratas languet, unum remedium putes, ut redimatur. Sed non est, quæso juvenis, quod hoc patrocinium de tam calamitosa pietate concipiam, ut dicam, victurum putavi. Exaggero quinimo invidiam criminis mei. Redemi fateor illum, qui dilatio- nes, qui moras ferre non poterat, in quo mihi pirata ven- debat brevia oscula, paucos dies. Si me hercle uterque fuisset æger, illum redemissem, qui prior languere cœpisset. Si duos pariter naufragia raperent, illi porrigerem manum, quem jam membrorum contentione lassatum fluctus hau- rireret. Si vulneribus confectos remisisset acies, properan- tius ei clauderem plagas, per quem animam largior san- guis egereret. Ignoscite dii pariter atque homines, non pos- sum de liberis, possum eligere de miseris. Gratias quin- imo fortunæ, gratias ago, quod adhuc æger sentit,
intel-

intelligit. Alioqui cadaver acceperam, & precia duorum pro funere tantum supremisque persolveram. Nescis quantum pudori, quantum adjiciat affectibus meis inter tam impares æquata conditio. Æger qui tantundem est piratis, plus est patri. Velis tamen nolis infelix senectus, fatendum est quod merito, quod summa pietate factum est, quam difficile fecerimus. Quæ tunc mihi cogitationes, quis temporis illius animus fuit, cum inter duos liberos incerta miser electione discurrerem? Hunc diutius osculabar, illum putabam desperatione moriturum. Lacrymas ad languentem gemitusque transtuleram, & tu mihi videbaris futurus æger. Quoties catenas tuas soluturus invasisti? sed mihi commendabat relictum, quod te prætuliffem. Quam frequenter jam laxata misero vincula rursus imposui, dum mihi tua potius sanitas placet? Dissimulare non possum conditionis illius secretas difficultates. Redimi debebat æger, ego te volebam. Ponere vos, judices, velut in illa necessitatis meæ præsentia volo. Ecce, infelix ad primum aspectum Patris conatus assurgere, illas pallentes sordibus manus paululum tanquam amplexus daturus erexit: nec usque in cervices meas spiritu jam deficiente perlatas, in suum miser iterum cubile dejecit. Totus ille circa nos carceris populus obticuit: & ne colloquiis nostris terribilis catenarum stridor obstreperet, lassatos artus in sua tenuere patientia. Ego serius gravis hinc, si videtur, incipiam. Luxuriose, meruisti. Ignorat profecto paterni doloris æstus, quisquis solatium putat ut de languente filio queratur, ut moribus mentique maledicat. Abite virtutes, ignosce probitas, charior est ex liberis ille qui moritur. Mihi vero fateor hinc aliqua languente filio venisse solatia, quod vixit infelix quemadmodum voluit, quod fuit hilaris ac læta brevis ætas. Crede juvenis, & pro te jam maluissem ut luxuriosus esses. Cui tu temporis, cui dolori rigorem ultionis, frontem castigantis injungis? Impatientissima res est perdere filium cui videaris irasci.

Corruptum me precibus putatis, ambituque lacrymarum?
Hoc vicit æger, quod non rogabat. Affidebam misero, demittebat oculos, interroganti responsum de lacrymis tantum gemituque reddebat. agebat me deliberante jam victum, cum repente miseras manus velut recidentis amplexus posuit in sinu meo. Et cum lassas suspiria per arduas anhelitus egestis sæpe visceribus, cum diu collatis uterque singultibus miscuissemus lassas sine voce lacrymas, tandem spiritu vix in paucissima verba collecto, Tibi quidem, inquit, gratias ago pater, quod redempturus utrunque venisti: non adeo tamen sensus meos languor hebetavit, ut exitum conditionis hujus ignorem. Ego luxuriosus, ego perditus, nunc vero super infamiam nominis hujus immorior. Utinam hoc saltem mihi sero fata præstarent, ut residuum laborantis animæ in tuo poneremus amplexu. Sed si mora est longior properantibus expectare pereuntem, ite superstites, ite felices: has tantum reliquias commendate piratis, ne merfus profundo, & projectus in fluctus, exitum faciam hominis ad quem non venerit Pater. Unde enim sperare possum, ut revertaris, ut facias? Tunc super abrupta verba tota defectione conticuit, strictisque vitalibus circa dolorem suum membra riguerunt. Exclamavi fateor, quid agis infelix? cur desperatione collaberis? Attolle paulisper oculos, confirma, dura, te frater elegit. Visa est post hanc vocem meam peracta conditio, continuo pirata detraxit catenas, vincula laxavit. Vultis elegisse me negem? Vultis in lucem diemque productus, carceri suo reddatur æger? Ego vero non habui verba, quibus me deliberare, quibus nolle contenderem. Vultis scire quid Pater, quid pirata præstiterit? Ego duos redemi, sed alterum accepi. Ut scias, inquit, ægrum redimi non debuisse, defunctus est. Crudelissime generis humani, qui nos putas precium tuum perdidisse, audi quam multa nobis in morturo filio pirata reddiderit. Frater ille tuus inter vincula catenasque deficiens, respiravit aliquid in toro, tandemque
liberas

liberas vinculis manus per totius lectuli spatia jactavit, post impias carceris sordes illum cum ferali veste squallorem exiit, paulisper æger vidit propinquos, allocutus est amicos, mandavit, exegit: & quamvis suprema forte collabens, prius tamen luce cœli libera satiatus est. Contulit mihi grande velit nolit fortuna in orbitate solatium, filium qui relictus mea fuit moriturus invidia, non occidi; sed perdi. Quid ais juvenis? Ita si moriturum filium redimere non debui, non sufficit hæc tibi de me poena, quod ille deceffit? Irasci patri tantum fortasse fas esset, si viveret frater: tunc alimenta quærenti respondere posses, Posce prælatum. Quantum intelligo, qui de mendicitate Patris vindicaris, ægri es redempti juvenis inimicus? Nescis quid sit invidiam facere patri. Melior erat tua causa, si mei misereris. At quanto, dii deæque, alius fuit ille infelicissimi juvenis affectus? Nuncio enim, & audiente & tota civitate teste proclamo. Tibi gratias agebat ille dum moreretur. Credo me hercle hoc miserum dolore consumptum, quod sibi videbatur pretium suum mihi perdidisse. Non aliter igitur quam si te præsentem deficeret, Per illud, inquit, frater optime, natalium nostrorum sacrum venerandumque consortium, per focias peregrinationes, per adversa communia, per hoc quod & tu languere potuisti, si te vel tua quandoque virtus, vel fatietas secunda prædonum piratico carcere emiserit, commendo tibi senem quem facimus uterque mendicum. Testor immortalia numina, & infernarum sedium deos, pascere patrem si te redemisset. Ego tamen, inquit, mihi debeo, quod reversus sum. Non quidem quicquam velim juvenis, virtutum tuarum admiratione detractum, audias tamen necesse est in hac pietate verum evasisse te putas ingratus? Dimissus es. Mea pietas istud, mea fecit electio. Unde enim evenit quicquid ante captivitas tua præstare non potuit? Jacta quantum voles effractum carcerem, ruptas catenas: vis scire quid negligentes fecerit securosque piratas? Acceperant precium duorum.

Intelligit, iudices, & ipse juvenis, non esse se calamitatum nostrarum iustitiæ parem, & sic agit, tanquam alere non debeat. Itaque transfert in hoc defensionem, ut posse se neget. Quid dicitis iudices? Feretis hoc dicentem juvenem corpore atque ætate robustum. Non habes opes, sed membra, sed vires? Nam neque ego laborem, nec difficiles posco conatus, contentus sum juvenis, ut velis. Cibos me poscere putas? Humeros posco quibus incumbam, manus quas eliso pectori apponam, sinus in quos egeram exhaustarum reliquias lacrymarum: ut sepelias, ut hæc cum miseri illius membris ossa componas. Non alimenta quæro, sed filium. Quid, quod nec grave longumque supremæ pietatis exigimus officium? Non diu viverem, etiam si me duo pasceretis. Securus sis, brevi te gemitus mei liberabunt, assiduis planctibus everberata vitalia. Quid me remittis ad turbam? Quid facis rursus omnibus gravem? Consumpsi fletus, clementiam civitatis exhausti. Non alit populus hominem quem pascere filius debet. Quid sibi vult hæc aliena calamitatibus nostris, aliena virtutibus tuis, juvenis, asperitas? Abstulisti mihi malorum quoque meorum verecundiam. Quicquid faciebam, mendicitas est ex quo reversus es. Durat in suscepto rigore juvenis, & ad misericordiam non memoria fratris, non patris contemplatione deflectitur. Exclamaret alius hoc loco, Ex tua fide dignus quidem eras impotentissime generis humani, quem in tormenta mea doloremque redeuntem, vincula rursus ac poena carceris exciperet. Et insultes huic confessioni licet, allegare non possum. Quid mihi miseras ultiones, quid triste monstratis auxilium? Faceret hoc pater qui redimere nolisset. Age nunc vivacissima senectus, redeamus ad preces, quod solum vis paternæ pietatis agnoscit, hic quoque rogemus. Per ego te, juvenis, illos meos,

de qui-

*I. Allegare non possum.] Legerem, al-
ligare. id est, facere, quod mihi lice-
bit ex lege, si vinco. Lex enim, aut
aliant, aut vinciantur. Credibile est au-*

*tem impium juvenem, si sciat hos pa-
tris tam mites sensus, ferociorem fu-
turum, magisque seni insultaturum.
Gronovius.*

de quibus nunc quereris, annos, per expertos tibi notosque humanorum accidentium casus, per infelicis illius manes, cui nec hoc saltem contigit, ut te reverso, te præsentem moreretur: pascere nunc quod te redimere volui, pascere quod fratrem tuum redemi. Non ego lassitudinem tuam posco, nunquam ocium meum: nec ut ipse securus quietusque transigam diem, tuas operibus manus, tuum laboribus assigno sudorem. Jungamus mutuæ pietatis officia, par flebile, par omnibus ætatibus nominibusque reverendum est nobis negocium cum civitate mitissima. Quanto libentius dabunt, cum viderint pariter, unaque miseros mutua sustentatione connexos? Et ego quidem rogabo, qui soleo, sed in tuos sinus populus congerat stipes. Quicquid preces, quicquid impetraverint lacrymæ meæ, accipe, tuere, dispensa: pro tua fama, pro tua sum pietate sollicitus. Ego mendicabo, tu pasces.

DECLAMATIO VI.

CORPORIS PROJECTI, IPSA
EST ANUS CÆCÆ.

ARGUMENTUM.

Qui in calamitate parentes deseruerit, insepultus abjiciatur. Qui habebat uxorem & filium, captus à piratis scripsit domum de redemptione. Uxor flendo oculos amisit, filius retinente matre profectus vicariis manibus redemit patrem. Idem in vinculis decessit. Abiectus in mare, & ap- pulsus ad littus patrium, est ejectus. vult illum sepelire pater, mater prohibet.

PRO PATRE CONTRA MATREM.

ETIAM SI, iudices, in hac asperrima conditione fragilitatis humanæ, in qua nemo prope mortalium impune vivit, hæc omnibus natura est, ut sua cuique calamitas præcipue misera atque intoleranda videatur: inter omnes tamen hoc constet necesse est, infelicitatem meam tantum cæteras supergressam, ut prorsus hæc sit quæ fieri debeat usque ad cæcitatem. Quid enim passus sum tam leve, ut
non